

Maria Kamińska
**“Refleksji kilka
na temat szkolnego oceniania”**

**Praca opublikowana
w Internetowym Serwisie Oświatowym**

awans.net

„Refleksji kilka na temat szkolnego oceniania”

Opracowała: mgr Maria Kamińska

Dotychczas stosowany system oceniania budzi wiele wątpliwości i rozterek, zarówno wśród uczniów i ich rodziców, jak i nauczycieli. Jego zasadniczym mankamentem jest niespójność wynikająca z dowolności stosowanych kryteriów oceniania. Brak tychże ujednoliconych kryteriów oceny prowadzi do wielu nieporozumień i zakłóca relacje między nauczycielami, uczniami i rodzicami. W różnych środowiskach wyraźny jest pogląd, że zaistniała konieczność zmiany systemu oceniania na lepszy. Lepszy, to znaczy taki, który pozwalałby na właściwe weryfikowanie i wspomaganie rozwoju uczniów. Co można zatem uczynić, by zmiany rzeczywiście prowadziły do wypracowania nowego i doskonalszego systemu?

Niemierko twierdzi, że: ocenianie szkolne należy zasadniczo ulepszyć, ale nie da się tego dokonać drogą administracyjną, gdyż wymaga przebudowy całej dydaktyki. Dydaktyka ma się tak zmienić, by jej głównym walorem była skuteczność, a głównym przeciwnikiem - pozory skuteczności, wyrażające się m.in. ocenami bez pokrycia.

Według Charlesa Galloweya ocenianie to proces zbierania informacji i formułowania sądów o informacjach, podejmowania decyzji.

Wspomniany autor sformułował także następujące **główne cele oceniania**:

1. Przewidywanie i selekcja - same przez się niewystarczające, jako że nie służą bezpośrednio ulepszaniu procesu uczenia się i nauczania.
2. Wywołanie maksimum pożądanych zmian u poszczególnych uczniów - nie zaś sposób na wyselekcjonowanie na każdym poziomie tych, którzy „mogą” i tych, którzy „nie mogą”.
3. Wprowadzenie informacji oceniającej w formie korygującego sprzężenia zwrotnego.

Ocenianie również:

- jest procesem gromadzenia informacji zwrotnej
- jest integralną częścią procesu uczenia się i nauczania
- powinno służyć wspieraniu szkolnej kariery uczniów i ich motywowaniu.

J. Chodnicki wyróżnia następujące **cele oceniania**:

1. **diagnoza** - określenie indywidualnych potrzeb i przyczyn trudności każdego ucznia,
2. **informacja o efektywności procesu nauczania** - opisywanie rozwoju i postępów uczniów, ewaluacja i modyfikacja procesu nauczania,
3. **ocenianie dla stopnia** - różnicowanie i klasyfikowanie uczniów,
4. **upowszechnianie osiągnięć uczniów** - porównywanie osiągnięć szkół, określenie stopnia opanowania standardów,
5. **ewaluacja programów nauczania** - ocena efektywności różnych modeli kształcenia.

Rozporządzenie dotyczące oceniania, promowania i klasyfikowania uczniów wymienia następujące cele oceniania:

- a) poinformowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i postępach w tym zakresie,
- b) pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu swego rozwoju,
- c) motywowanie ucznia do dalszej pracy,
- d) dostarczanie rodzicom (prawnym opiekunom) i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia,
- e) umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno – wychowawczej,

Podstawowe kryteria szkolnego systemu oceniania:

- a) szkoła ma jeden spójny system oceniania,
- b) ocena opiera się na wymaganiach programowych szkolnego programu nauczania,
- c) uczniowie i rodzice (prawni opiekunowie) dobrze znają kryteria oceniania,
- d) ocena jest rzetelną informacją zwrotną o efektywności uczenia się,
- e) ocena motywuje ucznia do dalszej pracy,
- f) w ocenianiu wykorzystywane są różnorodne sposoby zbierania informacji o osiągnięciach ucznia,
- g) ocena uwzględnia wkład pracy ucznia,

A zatem ocenianie wewnątrzszkolne obejmuje:

- a) formułowanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych oraz informowanie o nich uczniów i rodziców (prawnych opiekunów),
- b) bieżące ocenianie i śródroczne klasyfikowanie, według skali i w formach przyjętych w danej szkole oraz zaliczanie niektórych zajęć edukacyjnych,

- c) nauczyciele oceniają:
- wiadomości uczniów
 - umiejętności uczniów
 - postawy uczniów (w najmniejszym stopniu)
- d) przeprowadzanie egzaminów klasyfikacyjnych, poprawkowych i sprawdzających,
- e) ustalanie ocen klasyfikacyjnych na koniec roku szkolnego (semestru) i warunki ich poprawiania,

Efektem procesu oceniania jest **ocena**:

- **dydaktyczna** - czyli taka, która uwzględnia wyłącznie spełnienie wymagań programowych,
- **społeczno-wychowawcza** - czyli taka, która uwzględnia inne kryteria poza wymaganiami programowymi.

Ocenie szkolnej przypisano następujące **funkcje**:

- **klasyfikacyjną** - ocena jest wyrażona za pomocą umownego symbolu i służy zróżnicowaniu oraz porządkowaniu uczniów zgodnie z pewną skalą,
- **diagnostyczną** - wspieranie szkolnej kariery ucznia, monitorowanie jego postępów i określanie indywidualnych potrzeb.

Nie jest dobrze, jeśli jedna z wymienionych funkcji przejmie nad drugą przewagę. Każda z nich spełnia inną rolę i każda służy innym celom.

Funkcja klasyfikacyjna jest użyteczna przy:

- ocenie poziomu opanowania wiedzy w dłuższym czasie
- różnicowaniu i selekcji uczniów ze względu na dalsze kształcenie
- porównywaniu osiągnięć uczniów ze standardami
- informowaniu nadzoru i środowiska

Funkcja diagnostyczna jest użyteczna przy:

- rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb każdego ucznia
- opisie kompetencji ucznia
- porównywaniu efektywności programów nauczania
- planowaniu procesu nauczania
- braniu przez ucznia odpowiedzialności za proces uczenia się
- informacji zwrotnej dla ucznia i rodziców
- określaniu efektywności stosowanych metod

Ocenianie powinno być integralną częścią procesu nauczania. W trakcie nauczania i uczenia się występuje **ocenianie wspomagające**, które w żaden sposób nie przerywa przebiegu procesu. Finałem oceniania sumującego jest komunikowanie - w dowolny sposób - efektów uzyskanych przez ucznia. Celem oceniania wspomagającego jest bieżąca obserwacja rozwoju ucznia przy zastosowaniu wszelkich metod sprawdzania.

Natomiast **ocenianie sumujące** ma charakter okresowy i odbywa się co pewien czas, np. na zakończenie semestru, klasy czy innego etapu edukacji. Ocenianie sumujące przerywa proces nauczania i uczenia się. Jego celem jest dokonanie selekcji uczniów i obserwacja systemu szkolnego. Stosowane metody sprawdzania osiągnięć uczniów zgodne są ze standardami, a wyniki służą do analizy ilościowej i jakościowej. Tego typu ocenianie jest wykorzystywane głównie przez nadzór, środowisko i administrację wszystkich szczebli.

Otrzymane wyniki oceniania sumującego powinny prowadzić do analizy efektów procesu edukacyjnego i planowania kolejnego etapu procesu nauczania.

Ocenianie zatem to:

- **planowanie procesu nauczania,**
- **przebieg procesu nauczania,**
- **sposoby zbierania informacji,**
- **sposoby komunikowania,**
- **ewaluacja pracy nauczyciela**

Nowe podejście do oceniania wymusza na nauczycielu zmianę stylu pracy.

Ocena szkolna powinna zawierać bogatą informację zwrotną. Postrzeganie “stopnia” wyłącznie jako atrybutu selekcji i decydowanie na tej podstawie o karierze zawodowej ucznia może spowodować nieodwracalne skutki zarówno dla niego, jak i dla społeczeństwa. Osoby zainteresowane ocenianiem oczekują, że będzie ono sprawiedliwe, obiektywne i rzetelne. W spełnieniu tych oczekiwań pomoże nauczycielowi poniższy **dekalog oceniania**:

1. Ocenianie powinno brać pod uwagę specyfikę uczenia się i wspierać je.
2. W ocenianiu należy uwzględnić różnice pomiędzy poszczególnymi uczniami. Ocenianie i stosowane narzędzia oceny powinny zachęcać ich do zaprezentowania swojej kreatywności i oryginalności.
3. Cel oceniania trzeba jasno określić. Nauczyciel i uczeń muszą wiedzieć, z jakiego powodu dokonuje się oceny, i znać uzasadnienie wyboru danej formy sprawdzania.

4. Ocenianie powinno być trafne. To znaczy, że wybrana metoda powinna sprawdzać dokładnie to, co podlega ocenie.
5. Ocenianie powinno być rzetelne. O ile to tylko możliwe, należy wyeliminować subiektywizm, a ocenę uczynić niezależną od osoby egzaminatora.
6. Wszystkie formy oceniania muszą zapewnić uczniowi otrzymanie informacji zwrotnej na temat wyników jego uczenia się oraz stymulować rozwój ucznia, wskazując mu kierunek poprawy. Również w przypadku sprawdzania sumującego uczeń powinien otrzymać informację zwrotną na temat swojej pracy, dowiedzieć się, co jest jego mocną stroną, a co wymaga powtórzenia.
7. Ocenianie powinno skłaniać zarówno ucznia, jak i nauczyciela do refleksji na temat dotychczasowej pracy. Wobec tego niezbędna jest nieustanna ewaluacja i doskonalenie oceniania.
8. Ocenianie jest integralną częścią planu nauczania. Nauczanie i uczenie się trzeba zaplanować razem z formami sprawdzania i oceniania, tak aby uczniowie mogli jak najlepiej zaprezentować wyniki swojego uczenia się.
9. Ocenianie wymaga rozsądnego wyważenia. Zbyt dużo sprawdzianów w krótkim czasie obciąża zarówno efektywne uczenie się, jak i nauczanie.
10. Kryteria oceniania powinny być zrozumiałe, jasne i znane. Uczniowie muszą wiedzieć, czego się od nich oczekuje.

Projektując szkolny system oceniania, warto pamiętać o jego założeniach, a więc o tym, że:

- **Każdy uczeń jest w stanie rozwijać się i czynić postępy w trakcie nauki.**
- **Notowanie postępów i osiągnięć ucznia jest potrzebne dla wielu różnych celów i wielu różnych podmiotów procesu edukacyjnego.**
- **Dla różnych celów informacja powinna być dostarczana z różnych źródeł, różnymi sposobami i gromadzona w różny sposób.**

Rozważania o tworzeniu nowego systemu oceniania należałoby zacząć od analizy potrzeb i oczekiwań podmiotów najbardziej zainteresowanych procesem oceniania tj. uczniów, nauczycieli i rodziców.

Czego zatem oczekują uczniowie?

- aby ocena była sprawiedliwa, obiektywna, jawna,
- chcą rzetelnej informacji zwrotnej (wskazanie mocnych i słabych stron, wskazania dalszej drogi itp.)
- czytelnych kryteriów,
- porównywalności wymagań pomiędzy klasami i szkołami,
- rozróżniania oceny za postęp od oceny stanu aktualnego,
- chcą mieć wpływ na kształt systemu oceniania,
- chcą mieć prawo do dyskusji o ocenianiu (bezpieczeństwo),
- by było miejsce dla samooceny

Czego oczekują nauczyciele?

System oceniania musi być jasny, przejrzysty, czytelny, funkcjonalny, elastyczny i zawierać kryteria ogólnie akceptowane przez wszystkie podmioty.

Dobry system musi:

- informować na bieżąco o postępach ucznia,
- motywować i wspierać ucznia w procesie uczenia się,
- dać możliwość porównywania osiągnięć ucznia,
- wskazywać drogi samodoskonalenia zawodowego,
- ułatwiać całoroczną ocenę,
- dostarczać zainteresowanym informacji o pracy nauczyciela

Czego oczekują rodzice od systemu oceniania?

Aby:

- był napisany zrozumiałym językiem,
- miał określone, jasne, czytelne kryteria zrozumiałe dla mnie i dla mojego dziecka,
- informował o postępach i rozwoju dziecka oraz wskazywał drogę dalszego kształcenia,
- nie stresował lecz motywował do pracy (bazowanie na pozytywach) i brał pod uwagę możliwości mojego dziecka,
- był sprawiedliwy i nie poniżał mojego dziecka,
- oceniał co istotne,
- odkrywał uzdolnienia i talenty dziecka,

- umożliwiał dostanie się mojego dziecka do wybranej szkoły,
- dawał prawo do błędu,
- był porównywalny z innymi szkołami,
- mogli współuczestniczyć w tworzeniu szkolnego systemu oceniania.

Szkolny system oceniania powinien odpowiadać potrzebom osób zainteresowanych ocenianiem. Powinien również uwzględniać określone kryteria.

KRYTERIA SZKOLNEGO SYSTEMU OCENIANIA

- **Wymagania programowe**
- **Poziom klasy**
- **Poziom szkoły**
- **Możliwości intelektualne ucznia**
- **Wkład pracy**
- **Opinia o uczniu**
- **Sytuacja rodzinna**

Budując szkolny system oceniania należy też wziąć pod uwagę czynniki zewnętrzne, do których zaliczamy:

- **podstawy programowe**, które wyznaczają kompetencje i drogi ich rozwoju, określają cele i poziomy edukacji, wyznaczają obszary kształcenia i oceniania, wyznaczają ramy prawne
- **system klasyfikowania i oceniania** (dokument MENiS) - wyznacza i porządkuje system norm i reguł klasyfikowania i oceniania, gwarantuje drożność oceniania (porównywalność ocen szkolnych),
- **standardy osiągnięć i wymagań** - są podstawą opracowania WSO, wyznaczają poziom wymagań. Wymagania ogólne są wspólnie przyjęte dla wszystkich przedmiotów jak również dla każdego konkretnego przedmiotu. Zadaniem nauczyciela jest zatem opracowanie i przedstawienie uczniom wymagań na poszczególne oceny w zakresie konkretnego przedmiotu. Na przykład:

Stopień szkolny	Umiejętności ucznia	Wiedza ucznia	Aktywność ucznia
6	Potrafi stosować zdobyte wiadomości w sytuacjach nietypowych (problemowych). Pełni funkcję asystenta nauczyciela, z powodzeniem organizuje konkursy dotyczące wybranej tematyki dla uczniów klas młodszych, przygotowuje zadania i zabawy sprawdzające stopień opanowania treści programowych dla kolegów z klasy	Jego wiedza wykracza poza treści omawiane na lekcjach, posługuje się poprawnym, bogatym słownictwem, dyskutuje używając poprawnych motorycznie argumentów na tematy związane z wybranym zagadnieniem programowym, dzieli się swoją wiedzą z innymi, korzysta z wielu dodatkowych źródeł informacji	Samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia. Sporządza materiały pomocnicze do realizacji zagadnień na lekcjach, z własnej inicjatywy organizuje pomoc koleżeńską, samodzielnie prowadzi fragmenty lekcji, uczestniczy w konkursach przedmiotowych na terenie szkoły i poza nią, inicjuje akcje na rzecz szkoły i środowiska
5	W sposób jasny i precyzyjny formułuje swoje myśli, argumentuje rzeczowo swoje zadanie, samodzielnie formułuje problemy, znajduje drogi prowadzące do rozwiązania problemu, tworzy uogólnienia, wnioskuje prawidłowo i zupełnie samodzielnie, wykorzystuje zdobytą wiedzę w działaniach praktycznych	Opanował w pełnym zakresie wiadomości określone programem nauczania w danej klasie, posiada dużo dodatkowych informacji, świadczących o zainteresowaniu tematyką zajęć i korzystaniu z dodatkowych źródeł informacji, posługuje się poprawnym językiem naukowym	Czynnie uczestniczy w zajęciach, chętnie bierze udział w konkursach i akcjach na rzecz szkoły i środowiska, ma wiele ciekawych pomysłów i dzieli się nimi z grupą
4	Samodzielnie argumentuje swoje wypowiedzi, w sposób jasny i precyzyjny formułuje swoje myśli, opisuje sytuację problemową i poszukuje dróg rozwiązań, wnioskuje w sposób prawidłowy, stosuje zdobytą wiedzę w praktyce	Opanował w dużym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem nauczania, posiada dodatkową wiedzę na tematy, które go interesują w sposób szczególny	Wykonuje samodzielnie powierzone mu zadania, współpracuje umiejętnie z grupą, czynnie uczestniczy w zajęciach, wykonuje polecenia w sposób prawidłowy
3	Potrafi pod kierunkiem nauczyciela uzasadnić odpowiedzi i rozwiązania zadań, rozwiązać proste, typowe problemy, wyciągnąć wnioski, zastosować zdobytą wiedzę w typowych sytuacjach życia codziennego	Opanował w podstawowym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem nauczania, które są konieczne do dalszego kształcenia (minimum programowe), orientuje się w najważniejszych problemach związanych z przedmiotem	Współpracuje z grupą przy realizacji zadań, <u>korzystając z pomocy nauczyciela i kolegów</u>
2	<u>Przy dużej pomocy nauczyciela</u> potrafi odtworzyć wnioski i argumenty podane przez innych, odwzorować zaprezentowane przez innych rozwiązania problemów i zadań, powtórzyć niektóre	Ma braki w wiadomościach określonych programem nauczania w danej klasie, ale braki te nie przekreślają możliwości dalszego kształcenia. <u>Przy pomocy nauczyciela</u> potrafi wyjaśnić znaczenie	Jest biernym uczestnikiem zajęć ale nie przeszkadza w ich prowadzeniu

	zastosowania praktyczne zdobytej wiedzy. Rozwiązuje z pomocą nauczyciela typowe zadania teoretyczne lub praktyczne o niewielkim stopniu trudności. Potrafi korzystać ze źródeł wiedzy z dużą pomocą nauczyciela.	niektórych (ważniejszych) pojęć i zagadnień omawianych na lekcjach, w minimalnym stopniu orientuje się w problematyce poruszanej na zajęciach	
1	Nawet przy dużej pomocy nauczyciela nie potrafi odtworzyć podawanych przez innych rozwiązań, wiadomości, odwzorować podanych zastosowań praktycznych wiedzy zdobywanej na lekcjach, nie potrafi rozwiązywać zadań teoretycznych lub praktycznych o elementarnym stopniu trudności, nawet z pomocą nauczyciela nie potrafi korzystać ze źródeł wiedzy	Nie zna podstawowych pojęć i zagadnień omawianych na zajęciach, nie orientuje się w problematyce przedmiotu, nie opanował tych wiadomości i umiejętności, które są konieczne do dalszego etapu kształcenia (minimum programowe)	Nie włącza się do realizacji zadań na lekcjach, nie współpracuje z grupą, a wręcz przeciwnie – swoim zachowaniem przeszkadza innym w realizowaniu zadań

- **system egzaminów zewnętrznych** - na pewno spowoduje przeniesienie kryteriów zewnętrznych do szkół, będzie podstawą wyciągania wniosków do dalszej pracy oraz do doskonalenia nauczycieli.
- **osoby zaangażowane w szkolny system oceniania i odbiorcy informacji**
- **program szkoły**
- **zasoby szkoły**
- **stan wiedzy pedagogicznej nauczycieli**
- **oferty rynku wydawniczego**

Zadaniem szkoły jest określenie pewnego systemu wartości, który będzie akceptowany i przestrzegany przez całą społeczność szkolną. Dotychczas dowolność kryteriów oceniania wykluczała porównywalność wyników kształcenia już na poziomie szkoły, nie mówiąc o takiej porównywalności w skali miasta czy kraju. Brak owej porównywalności uniemożliwia to, co w reformowanym systemie polskiego szkolnictwa jest najważniejsze - wszechstronny rozwój ucznia, formowany harmonijną realizacją przez nauczycieli zadań w zakresie nauczania, kształcenia umiejętności i wychowania. Tak wyznaczony cel skłania, by spojrzeć na sposoby i metody oceniania oraz egzaminowania pod kątem ich przydatności w zdobywaniu wiedzy o uczniu, jego rozwoju i osiągnięciach.

Rozporządzenie MEN z dnia 21 marca 2001r. w sprawie zasad oceniania, klasyfikowania, promowania i egzaminowania ustala zasady i określa ramy zmian, sytuując ocenianie w dwóch ścieżkach: wewnętrznej i zewnętrznej.

Najistotniejszym jednak zmianom uległo ocenianie w nauczaniu zintegrowanym.

Nowy sposób oceniania nazwano ocenianiem opisowym, jako że w dokumentach pozostaje semestralna i roczna ocena opisowa. Wprowadzenie oceny opisowej zmienia charakter relacji edukującego (nauczyciela) z edukowanym (uczniem).

Uczeń współuczestniczy, staje się partnerem nauczyciela w procesie uczenia się, dokonuje ewaluacji własnej działalności. Ocenianie opisowe stanowi ważne narzędzie przekazywania informacji o efektach szkolnej działalności uczniów oraz nauczycieli. Ocenie podlega aktualny poziom opanowania przez uczniów wiadomości i umiejętności w porównaniu z celami kształcenia ale również ich postępy w procesie uczenia się.

Ocenie również podlega praca nauczyciela - efektywność stosowanych metod oraz jakość własnych oddziaływań dydaktycznych. Oznacza to wzrost motywacji uczniów do nauki, zarówno pod kierunkiem nauczyciela, jak i samodzielnej, oraz wzrost kompetencji uczniów. W procesie oceniania nauczyciel winien zwrócić uwagę na osiągnięcia uczniów, a nie porażki. Zgodne jest to z założeniami współczesnej pedagogiki.

Formułując ocenę opisową, ważne jest, by nauczyciel potrafił wyszukać i odpowiednio wyeksponować najmniejsze nawet osiągnięcia, gdyż są to właśnie sukcesy tego konkretnego dziecka. Ocenianie procesu uczenia się daje szansę na kształtowanie indywidualnej drogi rozwoju dziecka, sprzyja jego rozwojowi, eliminuje napięcia, rywalizację i prowadzi do zamierzonych celów edukacyjnych.

Ocena opisowa to ustne lub pisemne poinformowanie o postępach ucznia; o tym jak wykonał zadania, przy czym najpierw podkreślamy w niej to, co uczeń wykonał dobrze, a później wskazujemy niedociągnięcia i sposób ich poprawy.

Celem oceny opisowej jest dostarczenie informacji: uczniowi, nauczycielowi oraz rodzicom.

Uczniowi-dostarcza informacji o efektach jego szkolnej aktywności i wskazówek, jak pokonać napotkane trudności

- motywuje do dalszego wysiłku,
- zachęca do samooceny,
- umacnia wiarę we własne możliwości,

Ocena opisowa ponadto daje dziecku informację o tym:

- co już umie, nad czym musi popracować, jak daleko jest na drodze do osiągnięcia celu,
- bierze pod uwagę wkład pracy dziecka, jego wysiłek włożony w wykonanie zadania,
- nie etykietuje ucznia,
- zachęca do dalszej pracy, uświadamia, że wysiłek się opłaca,
- nie pełni funkcji nagrody czy kary
- nie zawiera krytyki osoby,
- uwzględnia postęp, jaki dokonał się w dziecku,
- pełni funkcję informacyjną, korekcyjną i motywacyjną.

Nauczycielowi – dostarcza informacji na jakim poziomie rozwoju znajduje się uczeń w danym momencie edukacji oraz o tym, czy stosowany przez nauczyciela system pracy z uczniem jest efektywny.

Rodzicom – dostarcza rzetelnej, szczegółowej informacji o ich dziecku, na podstawie której będą mogli w porę podejmować właściwe działania na rzecz jego dalszego, prawidłowego rozwoju.

Zatem za najistotniejsze w ocenianiu dziecka w I etapie edukacyjnym uznaje się:

- wkład pracy dziecka
- efekt, jaki ono osiąga,
- jego możliwości.

Ocenę za opanowanie wiadomości i umiejętności z poszczególnych działów redaguje się na podstawie wpisów do kart obserwacji uczniów, znajdujących się w dziennikach lekcyjnych.

Stosuje się następujące terminy uwarunkowane rodzajem oceny opisowej:

- **Wstępna ocena rozwoju ucznia i jego możliwości.**

Dokonywana jest w klasie I na początku września. Dostarcza informacji o indywidualnych możliwościach i poziomie rozwoju fizycznego, społeczno-emocjonalnego dziecka oraz rozwoju jego funkcji poznawczo – motorycznych, warunkujących osiągnięcie sukcesów w dalszej edukacji szkolnej. Jest jednocześnie podstawą do wypracowania przez nauczyciela systemu pracy zapewniającego każdemu dziecku maksymalny rozwój.

- **Ocena bieżąca (ciągła) oraz ocena etapowa**

Odbywa się każdego dnia w trakcie zajęć szkolnych. Polega na stałym informowaniu ucznia o jego zachowaniu i postępach. Ocena ta motywuje do aktywności i wysiłku; wyraźnie

wskazuje osiągnięcia i to, co należy jeszcze wykonać. Ocena etapowa dokonywana jest po zakończeniu działu, po którym nauczyciel przeprowadza sprawdzian umiejętności.

- **Ocena podsumowująca: semestralna, końcoworoczna.**

Semestralna ocena jest oceną podsumowującą – zalecającą. Jest redagowana pisemnie na koniec semestru (styczeń/luty). Ocena ta informuje o osiągnięciach ucznia, ale jednocześnie zawiera wskazania, nad czym uczeń powinien intensywniej popracować w następnym semestrze, by nie dopuścić do rażących braków edukacyjnych.

Końcowa ocena jest oceną podsumowującą – klasyfikacyjną. Jest ona wyrażona na piśmie na koniec roku szkolnego. W sposób syntetyczny informuje ona o osiągnięciach ucznia w danym roku edukacji w zakresie osiągnięć edukacyjnych, zachowania oraz osiągnięć szczególnych. Ocena ta nie zawiera już żadnych wskazań i zaleceń.

Istota oceniania wewnętrznego dotyczy roli i miejsca ucznia w szkole. Wprowadzenie oceny opisowej zmienia charakter jego pracy i postępów. Ma służyć wartościowaniu, planowaniu i wyborowi strategii edukacyjnej przez każdego nauczyciela. Zatem sens reformy w ocenianiu polega na tym, że oceniamy co innego inaczej. Nie stan wiedzy, a praca i postęp, wskazujemy uczniowi, co już osiągnął i jak może pokonać trudności. Konkretnie wyraża się to w poinformowaniu ucznia o postępie i poziomie jego osiągnięć edukacyjnych, pomocy w samodzielnym planowaniu rozwoju przez ucznia, motywowaniu go do pracy, dostarczaniu rodzicom informacji o postępach ich dziecka, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach.

Dobrze przemyślane i zaplanowane ocenianie wewnętrzne powinno kształtować proces nauczania i wychowania, chroniąc przed pułapką „nauczania pod egzamin” jego podstawową właściwością ma stać się rozpoznawanie postępów ucznia w stosunku do wymagań edukacyjnych. Oczywiście jest, że sposób informowania o efektach będzie wymagał wielu doświadczeń i korekt, zanim stanie się odczuwalną pomocą w codziennej pracy nauczycielskiej, jak również sygnałem rozumianym i oczekiwanym przez ucznia.

BIBLIOGRAFIA:

1. Brzana M. (1995). Uczymy się nauczać. Warszawa, WSiP.
2. Brzezińska A. (1994). Edukacja przez aktywne uczestnictwo. Edukacja i Dialog nr 9.
3. Hudańska I. (1999). Szkolny System Oceniania. Oficyna Wydawnicza Poznań.
4. Jackowicka M. (1994). Ocena szkolna w przemianach edukacyjnych. Życie Szkoły nr 8.
5. Lindenbreg Ch. (1993). Szkoła bez lęku. Warszawa, Jacek Santorski CO Agencja Wydawnicza.
6. Misiorna E. (1993). Oceny szkolne w opinii uczniów. Edukacja i Dialog nr 6.
7. Misiorna E. (1994). Kontrowersje wokół oceny szkolnej. Życie Szkoły nr 8.
8. Sierpowska-Głapiak I. (1999). O czym powinniśmy wiedzieć reformując szkołę. Poradnik dla dyrektorów szkół, Leszno.